

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Τμήμα Ψηφιακών Τεχνών
και Κινηματογράφου

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, Κινηματογραφική Λέσχη Λάρνακας – Αμμοχώστου
3 Δεκεμβρίου 2024

Κινηματογραφική Παιδεία και Διδακτική Πράξη

**Κινηματογράφος στο σχολείο:
είναι απαραίτητη η παρουσία του;**

Κατερίνα Γιωτοπούλου
ΕΔΙΠ Τμήμα Ψηφιακών Τεχνών & Κινηματογράφου του ΕΚΠΑ
kgioto@dcarts.uoa.gr

κινηματογραφική εκπαίδευση: γιατί;

Film has the power to influence the way we see and understand the world. It can manipulate, reflect and lead us to experience a wide range of emotions. Film can make us forget the world outside, can lead us to new worlds, and can challenge us to think about the world we live in. A filmmaker will make **selections** – of shots, music, story elements, how that story will be constructed, how the story will be represented. We, the viewer, enter into a **dialogue with the film** that we are watching, or, if we are **making a film**, then we are thinking **how we will construct it** so that those who view it will understand and appreciate what is happening on the screen.

(Framework for Film Education, 2015, p. 8)

η κινηματογραφική ταινία στο Αναλυτικό Πρόγραμμα της Κύπρου

Δείκτες Επιτυχίας – Επάρκειας: π.χ.

Λογοτεχνία:

- Δημοτικό: ενότητα “5. Λογοτεχνία και άλλες τέχνες”
«κινηματογραφική γλώσσα»
- Λύκειο: «ομοιότητες και διαφορές του «κώδικα» της λογοτεχνίας με άλλους σημειωτικούς κώδικες (εικαστικές τέχνες, μουσική, θέατρο, κινηματογράφος)»

Φωτογραφία (Β' λυκείου):

- άξονας 6.3. Βίντεο (Stop Motion)
- Δείκτης επάρκειας (Πληροφορίες, έννοιες, δεξιότητες, στρατηγικές, στάσεις/αξίες) 6.3.1.1. Stop motion animation

ποια είναι η προστιθέμενη αξία που έχει να φέρει ο κινηματογράφος στην εκπαίδευση;

- μας βοηθά να στοχαζόμαστε, να κατανοούμε τον εαυτό μας και τον κόσμο και βιώνουμε ένα εύρος συναισθημάτων
 - πυροδοτεί την αναστοχαστική διαδικασία για την ταινία που οι μαθητές και οι μαθήτριες βλέπουν, συζητούν, αναλύουν που δημιουργούν
 - συμβάλλει στην οικοδόμηση της κριτικής ματιάς των μαθητών και των μαθητριών
- ➔ ο σκοπός της παρουσίας του κινηματογράφου στη σχολική τάξη: **καλλιτεχνικός/δημιουργικός & παιδαγωγικός**
- η γνωριμία και η επαφή με όλο τον εκφραστικό και δημιουργικό πλούτο της τέχνης της κινουμένης εικόνας ισοδυναμεί με τη γνωριμία με μια νέα διάσταση του κόσμου και του εαυτού μας, τη διαμόρφωση του προσωπικού μας οράματος για τον κόσμο.
 - συμβάλλει στην κατανόηση της πολλαπλής άρθρωσης σε μια σειρά τρόπων (λόγου, εικόνας, χρώματος, μουσικής, ήχου, ρυθμού, χειρονομιών) - διαφορετικοί τρόποι προσφέρουν διαφορετικές δυνατότητες αναπαράστασης - κάθε σημειωτικός τρόπος, κάθε διαφορετικός τρόπος χρήσης και συνδυασμός τους διαφοροποιεί τις αναπαραστατικές, γνωστικές και μαθησιακές διαδικασίες

ποια είναι η προστιθέμενη αξία που έχει να φέρει ο κινηματογράφος στην εκπαίδευση;

- Walter Benjamin (δεκαετία 1920): «μια νέα περιοχή συνείδησης γεννιέται», ο κινηματογράφος δημιουργεί έναν νέο επαναστατικό τρόπο εμπειρίας του κόσμου. Το μοντάζ ενεργοποιεί αλλαγές στην έννοια τόσο του χρόνου όσο και ιδιαίτερα του χώρου.
- Alain Bergala (δεκαετία 2000): ανατρεπτικός χαρακτήρας κινηματογραφικής τέχνης: «δεν υπάρχει ένας, και μόνο ένας, σωστός τρόπος να πεις κάτι, να κινηματογραφήσεις μια σκηνή ή ένα πλάνο στον κινηματογράφο».
- «αναπαράσταση»: το οπτικοακουστικό έργο δεν δείχνει την πραγματικότητα, αλλά μια αναπαράστασή της. Τα οπτικοακουστικά έργα περιέχουν ιδεολογίες και στερεότυπα, είναι κατασκευές, εικόνες, μύθοι. Διαφορετικές λειτουργίες προσφέρουν διαφορετική αναπαράσταση.
- εκπαίδευση: μονοδιάστατος και γραμμικός τρόπος - έμφαση στη λεκτική γλώσσα → η επαφή με τον κινηματογράφο: αλλαγή του μονοδιάστατου και γραμμικού τρόπου σκέψης

ποια είναι η προστιθέμενη αξία που έχει να φέρει ο κινηματογράφος στην εκπαίδευση;

- media literacy: κριτικός γραμματισμός & κριτική ανάγνωση, αξιοποίηση και στην κινηματογραφική εκπαίδευση
- συνομιλία αφηγηματικών κινηματογραφικών κειμένων με λογοτεχνικά αφηγηματικά κείμενα → κι άλλοι τρόποι ανάδειξης και ερμηνείας της πραγματικότητας
- μπορεί να μεταμορφώσει τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, την προοπτική τους για την εκπαίδευση και τις εκπαιδευτικές πρακτικές γενικότερα. Η ενασχόληση των εκπαιδευτικών με τον κινηματογράφο μπορεί να αυξήσει τη δική τους συνειδητοποίηση της αναπαράστασης και του μετασχηματιστικού τους ρόλου.
- η πρόσβαση όλων των παιδιών και των νέων στα προϊόντα του πολιτισμικού → άμβλυνση κοινωνικών διαφορών και αποκλεισμών
- δραστηριότητες που συσχετίζονται με κοινωνικά ζητήματα (ρατσισμός, προσφυγικό, φύλο κ.ά.) & με την καλλιτεχνική διάσταση της κινηματογραφικής δημιουργίας

στέρεη παιδαγωγική βάση - αόρατη σκαλωσιά

Τι κάνουμε και τι δεν κάνουμε;

- ποιότητες μιας δημιουργικής-καλλιτεχνικής αφήγησης: ιδέες, αξίες, νοήματα & μορφή (κινηματογραφική γλώσσα, τεχνικές κινηματογραφικής αφήγησης, μοντάζ, φωτισμό, υποκριτική)
- θέαση & ανάλυση & δημιουργία - ανάλυση θεματικής/περιεχομένου & της κινηματογραφικής γλώσσας
- ταινίες καλλιτεχνικές & ταινίες mainstream
- ταινίες παλιές & ταινίες καινούργιες
- πρωτοβουλία στα παιδιά: συνθήκες μάθησης βασισμένες στις προϋπάρχουσες γνώσεις, στην εμπειρία, στο ενδιαφέρον και στη συνεργασία των μαθητών - μαθητές και εκπαιδευτικοί συμπαίκτες - διδασκαλία μαθητοκεντρική και διερευνητική (κονστρουκτιβισμός)

* δεν γυρίζει ο εκπαιδευτικός την ταινία, ούτε γράφει το σενάριο, ούτε υποβάλλει την ερμηνεία της ταινίας που προβάλλεται

- ανάδειξη των ικανοτήτων όλων των μαθητών
- η μάθηση = ταξίδι ανακάλυψης και μια διαδικασία χειραφέτησης μέσω της οποίας «ξεμαθαίνουμε τις εγγενείς κυρίαρχους τρόπους» (Raymond Williams)

➤ εκπαιδευτικοί: να μπορούν να «μιλάνε» αυτή την «άλλη» γλώσσα των οπτικοακουστικών τεχνών

❖ κινηματογραφική εκπαίδευση: μοχλός για ένα σχολείο πιο δημιουργικό, κριτικό και απελευθερωτικό

➤ προτεραιότητα: η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών

Τμήμα Ψηφιακών Τεχνών και Κινηματογράφου
του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Προσεχώς:

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Ο Κινηματογράφος στην Εκπαίδευση: Θεωρία και Δημιουργικές Πρακτικές
MA in “Cinema in Education: Theory and Creative Practice”

<https://www.dcartts.uoa.gr/>

Βιβλιογραφία - δικτυογραφία

- Arnheim, R. (2007). Οπτική σκέψη. Θεσσαλονίκη: 2007.
- Benjamin, W. (2024). *Κείμενα για τη φωτογραφία και τον κινηματογράφο*. Πλέθρον
- Buckingham, D. (2008). *Εκπαίδευση στα ΜΜΕ. Αλφαριθμητισμός, μάθηση και σύγχρονη κουλτούρα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- BFI (British Film Institute) (2009). *Film: 21st century literacy. A strategy for film education across the UK*. <https://carybazalgette.net/wp-content/uploads/2015/09/film-21st-century-literacy-10-key-positive-messages.pdf>
- BFI (British Film Institute) (2015). *Framework for Film Education in Europe*. https://filmliteracyadvisorygroup.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/07/final-edu-film-literacy-framework-brochure-2015_v5.pdf
- Bourdieu, P. & Passeron, J.-Cl. (1996). *Οι κληρονόμοι. Οι φοιτητές και η κουλτούρα*. Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου - Καρδαμίτσα.
- Boutin, P. (2019) "Ecole et cinéma": A national model for arts education in schools. *Film Education Journal*, 2 (1): 62–70.
- Burn, Andrew & Mark Reid (2012). Screening literacy: reflecting on models of film education in Europe. *Nordic Journal of Digital Literacy*, vol 7, NR 04, 314-324.
- Γουλής, Δ. (2016). *Εικόνες της παιδικής ηλικίας στη μεγάλη οθόνη*. University Studio Press
- Γρόσδος, Σ. (2020). *Οδηγός προσέγγισης ταινιών με παιδιά*. ΠΕΚ-Πυξίδα της Πόλης
- Chambers, J. (2019). Exploring co-creation in practical film education from primary school to postgraduate study: Theoretical and auto ethnographic perspectives upon teaching film practice. *Film Education Journal*, 2 (1): 27–47.
- Chambers, J., Reid, M. and Burn, A. (2018) Editorial: Welcome to the Film Education Journal. *Film Education Journal*, 1 (1): 1–4.
- Θεοδωρίδης, Μ. (2017). Οπτικοακουστική Παιδεία στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση; ... αδιέξοδα και διαδρομές (Πρόγραμμα Σπουδών για την Οπτικοακουστική Έκφραση). Στο Σ. Γρόσδος (επιμ.). *Οπτικοακουστικός Γραμματισμός στην Εκπαίδευση. Πρακτικά 1ου Επιστημονικού Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή*. Τόμος α'. Θεσσαλονίκη: Περιφερειακή Διεύθυνση Π.Ε. και Δ.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας, 17-24.
- Kress, G. (2003). *Literacy in the New Media Age*. London: Routledge
- Kress, G. & T. Van Leeuwen (2010). *Η ανάγνωση των εικόνων. Η γραμματική του οπτικού σχεδιασμού*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Μπεργκαλά, Α. (2022). *Υπόθεση Σινεμά. Μια σύντομη πραγματεία για την κινηματογραφική εκπαίδευση στα σχολεία και όχι μόνο*. Αθήνα: Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας.
- Παπαδόπουλος, Δ. (2021). *Κινηματογραφική εκπαίδευση: Τέχνη, πολιτισμός και παιδαγωγική*. ΠΕΚ-Πυξίδα της Πόλης
- Φρυδάκη, Ε. (2009). *Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και της μετανεωτερικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική
- <https://filmeducationframework.eu/defining-film-education/what-is-film-education>